

Maria Czerepaniak-Walczak

Uniwersytet Szczeciński

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7565-5904>

O Ogólnopolskich Zjazdach Pedagogicznych i o tym, który im przewodził

ABSTRAKT: W tekście przedstawiona jest historia Ogólnopolskich Zjazdów Pedagogicznych jako forum debat nad kluczowymi wyzwaniami pedagogiki jako dyscypliny naukowej oraz edukacji i oświaty. Zjazdy te organizowane z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego (PTP) wpisane są w tradycję środowiska pedagogów – akademików i praktyków. Kluczową postacią zaangażowaną w tę tradycję jest współtwórca i wieloletni przewodniczący Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego prof. Zbigniew Kwieciński. Tekst powstał w wyniku analizy zawartości treściowej dokumentacji zjazdów z wykorzystaniem metody *desk research*. Zgromadzony materiał umożliwił wydobycie specyfiki tej formy działania Towarzystwa, kluczowych wyzwań polskiej pedagogiki w ciągu ostatnich 4 dekad oraz efektów debat zjazdowych w postaci publikacji.

SŁOWA KLUCZOWE: Polskie Towarzystwo Pedagogiczne, Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny, edukacja, oświata, pedagogika

---

Kontakt:	Maria Czerepaniak-Walczak maria.czerepaniak-walczak@usz.edu.pl
Jak cytować:	Czerepaniak-Walczak, M. (2024). O Ogólnopolskich Zjazdach Pedagogicznych i o tym, który im przewodził. <i>Forum Oświatowe</i> , 38(2), 41–51. https://doi.org/10.34862/fo.2024.2.3
How to cite:	Czerepaniak-Walczak, M. (2024). O Ogólnopolskich Zjazdach Pedagogicznych i o tym, który im przewodził. <i>Forum Oświatowe</i> , 38(2), 41–51. https://doi.org/10.34862/fo.2024.2.3

WPROWADZENIE

Wśród wielu pól działalności Profesora Zbigniewa Kwiecińskiego Honorowego Przewodniczącego PTP szczególne znaczenie w rozwoju pedagogiki oraz integrowaniu środowiska akademickiego i oświatowego mają Zjazdy Pedagogiczne. Zainicjowane przez Polskie Towarzystwo Pedagogiczne stały się miejscem powstawania i kontynuowania nowych partnerstw i współpracy, które są korzystne zarówno dla Towarzystwa, jak i szerokiego środowiska pedagogicznego. Polskie Towarzystwo Pedagogiczne tak, jak i inne towarzystwa naukowe jest nierozdzielnie związane z tkanką społeczną i ma obowiązki wobec społeczeństwa. Jest społeczną platformą wymiany, forum, na których członkowie dyskutują pomysły i odkrycia przyczyniające się do rozwoju pedagogiki i dyscyplin pokrewnych.

Od połowy XVII niemal do końca XIX wieku naukowcy częściej korzystali z towarzystw naukowych jako platformy prezentowania i wymiany swoich idei i odkryć aniżeli z formalnych zgromadzeń akademickich w ramach uniwersytetu (Schofield, 1963). Przez niemal dwa stulecia większość biografii naukowców oraz historii odkryć była związana z funkcjonowaniem towarzystw naukowych. W tę tradycję wpisują się zjazdy towarzystw naukowych będące spotkaniami ludzi ciekawych, podejmujących wspólne działania na rzecz poznawania i – w miarę możliwości – ulepszania świata, a co najmniej jego wycinka. Są one formą działania społecznego ruchu naukowego bazującą na takiej właściwości człowieka, która nazywana jest **towarzyskością**, czyli tendencją do kontaktów z innymi i czerpania radości z tych kontaktów, doświadczania poczucia wspólnoty oraz utrwalania i pomnażania podzielanych w tej wspólnotocie wartości.

Zjazdy Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego są jedną z form działalności powstałego w 1981 roku Towarzystwa jako forum debat o najważniejszych, gorących sprawach pedagogiki i edukacji w zmieniających się kontekstach cywilizacyjnych. Są platformą prezentacji i oceny uczestniczenia Towarzystwa w rozwoju pedagogiki jako nauki społecznej i humanistycznej oraz przemian z oświacie i szerzeniu kultury pedagogicznej. Te ważne wydarzenia gromadzące naukowców i praktyków prezentujących wyniki badań i dzielących się doświadczeniami są forum debat na temat tożsamości pedagogiki jako nauki podstawowej i stosowanej, wymiany doświadczeń oraz inspirowania i inicjowania kierunków rozwoju myśli pedagogicznej i praktyk

edukacyjnych. Inicjatorem Zjazdów jest Polskie Towarzystwo Pedagogiczne, ale do współorganizowania zapraszane są wydziały pedagogiczne w uczelniach. Dzięki temu są okazją do pokazania dorobku naukowego środowiska, które podjęło się współorganizacji Zjazdu, wzmocnienia jego reputacji w społeczności akademickiej, uzyskania silnych impulsów do dalszego rozwoju.

Otwarta formuła prac zjazdowych i zakładane ich efekty spowodowały, że do uczestniczenia w nich Towarzystwo zaprosiło całe środowisko pedagogiczne – akademików i pracowników oświaty. Zostało to odzwierciedlone w nazwie: Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny.

SPECYFIKA OGÓLNOPOLSKICH ZJAZDÓW PEDAGOGICZNYCH

Fundamentem Ogólnopolskich Zjazdów Pedagogicznych był zorganizowany 4 grudnia 1989 roku Zjazd Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego w Warszawie. Zbigniew Kwieciński wygłosił referat, w którym podkreślił konieczność szerokiego obszaru myślenia o wychowaniu i praktyce edukacyjnej, metateoretycznej i samokrytycznej refleksji pedagogów nad pedagogiką, jak i wszelkiej wyrażonej i uporządkowanej refleksji o wychowaniu, badań nad warunkami, procesami, czynnościami i skutkami edukacyjnymi oraz wszelkimi praktykami edukacyjnymi zarówno na poziomie systemu oświatowego w szkole, jak i poza profesjonalną oświatą oraz szkołą (Kwieciński, 2000, s. 11). Te słowa wyznaczyły centralne zobowiązanie Zjazdów. Profesor Zbigniew Kwieciński, jako przewodniczący PTP a także później, konsekwentnie wdrażał do praktyki wyrażone wyżej przesłanie poprzez hasła kolejnych Zjazdów, kierując je już do całego środowiska pedagogicznego, zarówno akademickiego, jak i oświatowego.

Dynamika zmian w niemal wszystkich sferach jednostkowego i zbiorowego życia oraz świadomość odpowiedzialności pedagogów za kierunki, formy i treści pedagogii i edukacji sprawiła, że forum to, otwarte dla całego środowiska pedagogicznego i oświatowego stało się trwałą instytucją i wyraźnymi punktami orientacji we współczesnej pedagogice. Ogólnopolskie Zjazdy Pedagogiczne mają duże znaczenie zarówno dla członków Towarzystwa, jak i dla całego środowiska związanego z edukacją. Zjazdy zawsze są wyjątkowymi spotkaniami pedagogów. Służą rozwijaniu wiedzy o edukacji i wzmocnianiu praktyki pedagogicznej. Zjazdy stanowią forum wymiany myśli, współdziałania ludzi nauki i oświaty, stwarzają szanse poznania oraz spotkania znanych teoretyków i praktyków edukacji. Ważną praktyką Zjazdów jest organizowanie dyskusji i debat wokół ważnych zjawisk i procesów z przekroczeniem akademickiego podziału na subdyscypliny pedagogiczne. Sprzyja to żywej wymianie poglądów i pogłębianiu myśli oraz wielostronnemu, wieloperspektywicznemu opisowi i wyjaśnianiu dyskutowanych zagadnień. Obrady są bowiem ukierunkowane na zintensyfikowanie wzmocnienia dyskusji jako formy żywej wymiany poglądów i pogłębiania myśli.

I Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny odbył się w lutym 1993 roku, w Rembertowie. Organizatorami Zjazdu, poza PTP, był Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu War-

szawskiego oraz Akademia Obrony Narodowej. Przedmiotem wystąpień plenarnych i debat w sekcjach była „Ewolucja tożsamości pedagogiki”. Był to wszak szczególnie czas zdiagnozowania stanu oraz kierunków rozwoju pedagogiki polskiej z perspektywy wyzwań epoki wielkiej polskiej zmiany systemowej i rewolucyjnych przemian globalnych. Jak pisał Zbigniew Kwieciński (2018):

za najważniejsze wydały mi się zadania rozwoju pedagogiki wynikające z nowej otwartości świata dla niej oraz jej udziale w wielkiej zmianie systemowej w Polsce. (...) Nie sposób omówić i analizować bardzo bogate treści tego Zjazdu. Najkrócej można powiedzieć, że był to obraz wyłaniającej się wielonurtowej, nowoczesnej pedagogiki, wpisującej się w dominujące nurty na świecie i próbującej odpowiadać na wyzwania czasu wielkich przemian (s. 85).

Na tym Zjeździe szczególnie dużą uwagę zwrócono na zagadnienia metodologiczne. W ferworze zmagania politycznych w kraju pedagogowie skupili się nad sprawami własnej tożsamości naukowej. Ważnym ustaleniem ówczesnych obrad było uznanie równoprawności, a nawet potrzeby różnych ujęć pedagogiki i różnych sposobów jej uprawiania. Wtedy też zaakceptowano propozycję, aby pedagogikę postrzegać wielowymiarowo czy wielopłaszczyznowo, jako samodzielną naukę, jako obszar badań społecznych, jako refleksję o wychowaniu, jako praktykę społeczną i jako pedagogię. W ten sposób dokonano rekomendacji oraz społecznej akceptacji heterogenicznego modelu nauki – w tym przypadku pedagogiki jako nauki oraz jako refleksji o wychowaniu i obszaru praktyki. Inaczej sprawę ujmując – uznano, że pedagogikę można (należy?) uprawiać w sposób wieloparadygmatyczny (Lewowicki, 2007). Umożliwia to między innymi skupienie na relacjach pomiędzy dynamiką przemian systemowych a możliwymi zmianami edukacyjnymi, wspieranymi przez pedagogikę z poszanowaniem pozytywnych wizji i oddolnych doświadczeń edukacyjnych na wszystkich szczeblach oświaty.

Po latach Z. Kwieciński pisał w nawiązaniu do I Zjazdu:

co warto szczególnie akcentować w trosce pedagogiki o jakość edukacji, z dość sporego wyliczenia postulatów wymienię tylko dwa: konieczność stałego uspołeczniania oświaty (wtedy już utożsamianego z prywatyzacją, co przyniosło nieobliczalne negatywne skutki) oraz konieczność zaangażowania w nowoczesne kształcenie nauczycieli poprzez udział praktyczny w nim najlepszych pedagogów akademickich, a nie poprzestawanie na „humanistycznych” westchnieniach tak zwanych pedeutologów (2018, s. 87).

Mimo że „pedagogika jest dzieckiem czasu i systemu” (Kwieciński, 2012, s. 37) „na następnych zjazdach ogólnopolskich pedagogicy akademicy już nie mówili o sobie, lecz podejmowali problemy edukacyjne, wynikające z wyzwań niesionych przez gwałtowne zmiany dręczące nie tylko Polskę, ale cały współczesny świat” (Kwieciński, 2018, s. 88). Przedmiotem refleksji i debat stawały się zatem sprawy edukacji

dla demokracji, edukacji w demokracji i demokracji w edukacji, przygotowywania osób dla ich lepszego życia w danych ramach kulturowych i realiach społecznych, dla lepszego społeczeństwa oraz roli szkoły i instytucji edukacyjnych w tym procesie (Kwieciński, 2012, s. 42). Te i inne aktualne kwestie były przedmiotem obrad kolejnych Zjazdów. Uwidaczniają to informacje zamieszczone w tabeli 1.

Tabela 1. Tematyka Ogólnopolskich Zjazdów Pedagogicznych

Numer	Temat obrad	termin	miejsce	organizatorzy
I	Ewolucja tożsamości pedagogiki	10–12.02.1993 r.	Rembertów	PTP i Wydział Pedagogiczny UW, Akademia Obrony Narodowej.
II	Demokracja a oświata, kształcenie i wychowanie	31.08.-02.09.1995 r.	Toruń	PTP i Instytut Pedagogiki, Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
III	Pedagogika i edukacja wobec nadziei i zagrożeń współczesności	21–23.09.1998 r.	Poznań	PTP i Wydział Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
IV	Pedagogika i edukacja wobec nowych wspólnot i różnic w jednoczącej się Europie	20–22.09.2001 r.	Olsztyn	PTP i Instytut Nauk o Wychowaniu, Wydział Nauk Społecznych i Sztuki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
V	Przetrawianie i rozwój – niezbywalne powinności wychowania	23–25. 09.2004 r.	Wrocław	PTP i Wydział Nauk o Wychowaniu Dolnośląskiej Szkoły Wyższej Edukacji TWP we Wrocławiu (obecnie: Uniwersytet Dolnośląski DSW)
VI	Edukacja – moralność – sfera publiczna	17–19.09.2007 r.	Lublin	PTP i Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II – Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
VII	Po życie sięgać nowe ... Teoria a praktyka edukacyjna	20–21.09.2010 r.	Toruń	PTP i Wydział Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
VIII	Różnice – edukacja – inkluzja	19–21.09.2013 r.	Gdańsk	PTP i Instytut Pedagogiki, Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego

Numer	Temat obrad	termin	miejsce	organizatorzy
IX	Ku życiu wartościowemu. Idee – koncepcje – praktyki	21–23.09.2015 r.	Białystok	PTP i Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku i Komitet Nauk Pedagogicznych PAN
X	Pedagogika i edukacja wobec kryzysu zaufania, wspólnotowości i autonomii	18–20.09.2019 r.	Warszawa	PTP i Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie
XI	Przesilenie. Budujmy Lepszy Świat w sobie i pomiędzy nami	20–22.09.2022 r.	Poznań	PTP i Wydział Studiów Edukacyjnych UAM
XII	Człowieczeństwem jako problemem pedagogiki i zadaniem wychowania	16–18.09.2025 r.	Olsztyn	PTP i Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego

Na podkreślenie zasługuje fakt, że siedem Zjazdów odbywało się w ośrodkach, z którymi Profesor był związany osobiście (Toruń, Poznań, Olsztyn, Wrocław). Jego autorytet znacząco przyczyniał się do zaangażowania tych środowisk w organizowanie przygotowania i przebiegu prac zjazdowych. Nadchodzący, XII Zjazd będzie się odbywał także pod hasłem sformułowanym przez Honorowego Przewodniczącego PTP. To uświadamia mi, jak bardzo Ogólnopolskie Zjazdy Pedagogiczne są powiązane z Osobą Profesora, Jego myślą i przesłaniem.

PUBLIKACJE POZJAZDOWE

Ogólnopolskie Zjazdy Pedagogiczne dokumentują rozwój nauk pedagogicznych w szczególny sposób. Obrady Zjazdu są debatami problemowymi, nierzadko przekraczającymi granice dyscyplin. Kluczowe efekty prac zjazdowych znajdują się w tomach, których tytuły zawarte są w tabeli 2. Niezależnie od tych zwartych publikacji, wyniki debat publikowane są w artykułach na łamach czasopism oraz w pracach zbiorowych pod redakcją osób kierujących nimi. To przedłuża współpracę i nierzadko przeradza się w trwałe kontynuacje współdziałania nad wybranymi zagadnieniami. Jest to nieoceniony i nie zawsze przewidziany efekt Zjazdów.

Tabela 2. Księgi Zjazdowe

Autor/zy	tytuł	rok wydania	miejsce wydania	wydawnictwo
Henryka Kwiatkowska (red.)	<i>Ewolucja tożsamości pedagogiki</i> (s. 273)	1994	Warszawa	IHNOiT Instytut Historii, Nauki, Oświaty i Techniki
Henryka Kwiatkowska, Zbigniew Kwieciński (red.)	<i>Demokracja a oświata, kształcenie i wychowanie. Materiały z II Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego</i> (s. 602)	1996	Toruń	„EDYTOR”
Janusz Gnitecki, Joanna Rutkowiak (red.)	<i>Pedagogika i edukacja wobec nadziei i zagrożeń współczesności. Materiały z III Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego</i> (s. 612)	1999	Warszawa-Poznań	Wydawnictwo i Zakład Poligrafii Instytutu Technologii Eksploatacji
Eugenia Malewska i Bogusław Śliwerski (red.)	<i>Pedagogika i edukacja wobec nowych wspólnot i różnic w jednoczącej się Europie. Materiały z IV Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego</i> (s. 603)	2002	Kraków	Oficyna Wydawnicza „Impuls”
Mirosława Dziemianowicz, Bogusława Dorota Gołębiak, Robert Kwaśnica (red.)	<i>Przetwarzanie i rozwój jako niezbywalne powinności wychowania</i> (s. 453)	2005	Wrocław	Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej Edukacji TWP we Wrocławiu
Joanna Rutkowiak, Dariusz Kubinowski, Marian Nowak (red.)	<i>Edukacja – moralność – sfera publiczna. Materiały z VI Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego PTP</i> (s. 707)	2007	Lublin	Oficyna Wydawnicza „Verba”
Maria Marta Urlińska, Agnieszka Uniewska, Jarosław Horowski (red.)	<i>„Po życie sięgać nowe”... Teoria a praktyka edukacyjna.</i> (s. 605)	2012	Toruń	Wydawnictwo Adam Marszałek
Alicja Komorowska-Zielony, Tomasz Szkudlarek (red.)	<i>Różnice-Edukacja-Inkluzja</i> (s. 419)	2015	Gdańsk	Ars Educandi. T. 5 Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego
Bogusław Śliwerski Maria Czerepaniak-Walczak, Joanna Madalińska-Michalak (red.)	<i>Ku życiu wartościowemu. Tom 1. Idee – Koncepcje</i> (s. 426)	2018	Kraków	Oficyna Wydawnicza „Impuls”
Wioleta Danilewicz, Jerzy Nikitorowicz, Mirosław Sobecki (red.)	<i>Ku życiu wartościowemu. Tom 2. Koncepcje – Praktyki</i> (s. 444)	2018	Kraków	Oficyna Wydawnicza „Impuls”

Autor/zy	tytuł	rok wydania	miejsce wydania	wydawnictwo
Agnieszka Cybal-Michalska, Piotr Kostyło (red.)	<i>Przesilenie. Budujmy lepszy świat w sobie i pomiędzy nami. Wystąpienia plenarne na XI Ogólnopolskim Zjeździe Pedagogicznym</i> (s. 231)	2023	Poznań	Wydawnictwo Naukowe UAM

Obrady zjazdowe kończą się przedstawieniem wspólnego stanowiska środowiska pedagogicznego. Wiedza, wyniki badań oraz zaangażowanie w kształcenie i wychowanie na rzecz godności, zaufania, autonomii i wspólnotowości traktowane są jako podstawa uprawnienia do wyrażenia stanowiska wobec obecnego stanu polskiej pedagogiki i edukacji.

UWAGI KOŃCOWE

Omówienie i analizowanie różnorodnych treści Ogólnopolskich Zjazdów Pedagogicznych zasługuje na monografię. Podjęłam się pisania tego tekstu o Ogólnopolskich Zjazdach Pedagogicznych jako twardym dowodzie obecności Profesora Zbigniewa Kwiecińskiego w naukowym świecie polskiej pedagogiki poprzez działania Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, dlatego że od II Zjazdu uczestniczyłam w przygotowaniach i prowadzeniu tej formy pracy pedagogicznej. Miałam okazję i możliwość obserwowania działalności Profesora na każdym etapie prac zjazdowych. Był niekwestionowanym przywódcą – od sformułowania pierwszej wersji hasła Zjazdu po prace wieńczące debaty zjazdowe. Wyjątek stanowi XII Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny. Profesor zaproponował hasło, które zarząd Główny PTP przyjął, uczestniczył w ustalaniu problematyki sekcji zjazdowych, zadeklarował współkierowanie sekcją XI „W poszukiwaniu istoty wychowania w kontekście pogłębiającej się krytyki antropocentryzmu”. Niestety, nie jest mi dane współpracować z Profesorem w prowadzeniu tej sekcji.

W tym krótkim tekście możliwe jest jedynie zarysowanie centralnych tendencji debat wyłaniających się z bieżących warunków oraz wychodzących naprzeciw wyzwaniom. Najkrócej można powiedzieć, że treści zjazdowych debat odzwierciedlają wielonurtową pedagogikę, podejmującą nurty merytoryczne i metodologiczne oraz próbującą odpowiadać na temporalne wyzwania przemian. Profesor miał szczególny dar dostrzegania tego, co „wisi w powietrzu” i umiał zachęcić środowisko pedagogiczne do podejmowania trudu wychodzenia temu naprzeciw w otwartej formule Ogólnopolskich Zjazdów Pedagogicznych.

Problematyka Zjazdów i sposoby jej realizacji świadczą o tym, że możliwe jest swobodne dyskutowanie ponad podziałami instytucjonalnymi i pokoleniowymi o najlepszych rozwiązaniach edukacyjnych w Polsce. Jak mówił Z. Kwieciński (2015,

s. 28) otwierając VIII Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny (19 września 2013 roku w Gdańsku):

Stąd też nasza wieloletnia koncentracja na relacjach pomiędzy dynamiką przemian systemowych a możliwymi zmianami edukacyjnymi, wspierany mi przez pedagogikę. Zasadnicze zmiany systemowe, jakie zaszły w okresie ostatniego prawie ćwierćwiecza, nie przyniosły same przez się jasności drogi, którą kroczymy, w tym przejrzystości rozwoju dobrej edukacji wszystkich szczebli. Być może ścieżki rozwoju edukacji mogą być budowane wyłącznie oddolnie i dlatego potrzebna jest koncentracja badań pedagogicznych na pozytywnych wizjach i doświadczeniach edukacyjnych.

Ogólnopolskie Zjazdy Pedagogiczne są środkiem i ośrodkiem, czynnikiem i przejawem emanacji i emancypacji energii, która spożytkowywana jest na stawianie problemów wykraczających poza te, które są ustawowo, biurokratycznie zdefiniowane, a które uznane są za zasługujące na podejmowanie i realizowanie. Są przykładem i dowodem tworzenia **towarzyskiego** środowiska, integracji wokół ważnych zjawisk, palących problemów bez czekania na formalne przyzwolenie na ich podejmowanie. Umożliwiają spotkania tych, którzy są na początku swojej drogi akademickiej z doświadczonymi badaczami/badaczkami, wzajemne poznanie i tworzenie sieci współdziałania osób z różnych ośrodków akademickich. Są także miejscem realizacji potrzeby grupolubności w najszerszym rozumieniu tego słowa. Szczególna ich rola uwidoczniła się w spajaniu środowiska akademickiego i zawodowego oraz tworzenia życzliwej atmosfery sprzyjającej upowszechnianiu nawet małych odkryć naukowych.

Jakkolwiek Zjazdy rozpoczynają się wykładami wprowadzającymi w tematykę debat, prace nad problematyką działań w poszczególnych sekcjach trwają ponad dwa lata. Są to przygotowania do dyskusji oraz przedstawianie ich efektów w postaci publikacji pozjazdowych, zarówno w pracach zwartych, jak i w artykułach. Wymiernymi efektami Zjazdów jest wzrost samoświadomości pedagożek i pedagogów jako przedstawicieli/przedstawicieli dyscypliny naukowej oraz osób organizujących kształcenie na kierunku pedagogika i w zawodach oświatowych, w tym w zawodzie nauczyciela. Dyskusje zjazdowe są źródłem refleksji nad tożsamością pedagogiki jako nauki, w tym nad spełnianiem przez prace pedagogów kryteriów naukowości, nad zachowaniem dyscypliny metodologicznej, nad specyfiką teorii pedagogicznych i korzystaniem z dorobku innych dyscyplin i dziedzin nauki. Z tym wiążą się wyzwania epistemologiczne i aksjologiczne niesione przez lokalne i globalne przemiany.

Nie mniej ważnym efektem Zjazdów są osobiste przemyślenia i grupowy namysł nad angażowaniem się pedagożek i pedagogów w prace na rzecz rozwoju oświaty i rozwoju kraju, wzbudzenie gruntownej refleksji zarówno teoretyków, jak i praktyków, a także polityków nad stanem polskiej oświaty, szeroko rozumianych problemów wychowawczych oraz teorii i aplikacji nauk pedagogicznych. Ponadto relacje osób uczestniczących w zjazdach są z jednej strony źródłem doświadczeń towarzy-

skich, z drugiej zaś niejako wymuszają ograniczanie „społecznej niezdarności” (*socially awkward*), a co najmniej sprzyjają temu. „Społeczna niezdarność” jest bowiem poważnym utrudnieniem w interakcjach badawczych i edukacyjnych w środowisku akademickim, na seminariach i innych spotkaniach naukowych. Dodać należy, że organizacja spotkań zjazdowych sprzyja doświadczaniu maksimum wartości obcowania towarzyskiego, to znaczy radości, odprężenia oraz ożywienia intelektualnego i emocjonalnego.

Zjazdy Towarzystw Naukowych są niepowtarzalnymi okazjami bezpośrednich spotkań, wymiany idei i opinii, a także realizacji towarzyskości. Są także szansą realizacji racjonalności emancypacyjnej, poszukiwania możliwości wyzwania się do podejmowania nowych wyzwań, otwierania się pedagożek/pedagogów oraz osób zaangażowanych w edukację „na nowe, a przy tym, wypowiedane we własnym imieniu wartości, na nowe znaczenia i nowy sposób doświadczania świata” (Kwieciński, 2012, s. 13).

Tematyka Zjazdów – od pierwszego do dwunastego – była i jest zorientowana na krytyczne aktualizowanie zaangażowania pedagogiki w rozwój człowieka i w zmiany cywilizacyjne. W tworzeniu takiej myśli przewodniej Zjazdów oraz haseł zjazdowych kluczową rolę odegrał wieloletni przewodniczący a następnie Honorowy Przewodniczący PTP profesor Zbigniew Kwieciński.

ŹRÓDŁA

- Kwieciński, Z. (2000). *Tropy – ślady – próby. Studia i szkice z pedagogii pogranicza*. Edytor.
- Kwieciński, Z. (2012). *Pedagogie postu*. Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Kwieciński, Z. (2015). Edukacja wobec różnicy i inkluzji. Dwa typy dyskursów – w stronę pedagogiki pozytywnej. W: A. Komorowska-Zielony, T. Szkudlarek (red.), *Różnice. Edukacja. Inkluzja* (s. 23–28). Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Kwieciński, Z. (2018). Pedagogiczne emergencje w 1993 roku. Cienie przeszłości czy szanse teraźniejszości? *Studia Edukacyjne*, 48, 81–96. <https://doi.org/10.14746/se.2018.48.6>
- Lewowicki, T. (2007). Pedagogika – od wiedzy potocznej ku synergii doświadczenia, refleksji i wiedzy. *Nauka*, (4), 43–60. <https://nauka-pan.pl/index.php/nauka/article/view/461>
- Schofield, R.E. (1963). Histories of Scientific Societies: Needs and Opportunities for Research. *History of Science*, 2(1), 70–83. <https://doi.org/10.1177/007327536300200104>

**ABOUT THE NATIONAL PEDAGOGICAL CONGRESSES
AND THE ONE WHO LED THEM**

ABSTRACT: The text presents the history of the National Pedagogical Congresses as a forum for debates on the key challenges faced by pedagogy as an academic discipline, as well as by education and schooling. These Congresses, organized under the initiative of the Polish Educational Research Association, are embedded in the tradition of the pedagogical community, encompassing both academics and practitioners. The key figure involved in this tradition is Professor Zbigniew Kwiecieński, a co-founder and long-serving chair of the Polish Educational Research Association. The text is based on an analysis of the documentation of these congresses, employing the desk research method. The collected material has allowed for an exploration of the distinctive nature of this initiative, the major challenges of Polish pedagogy over the past four decades, and the outcomes of the congress debates in the form of publications.

KEYWORDS: Polish Educational Research Association, National Polish Pedagogical Congress, education, schooling, pedagogical sciences